
КРАСОВСЬКА О.,
кандидат педагогічних наук,
доцент МЕНУ імені академіка
Степана Дем'янчука,
м. Рівне

ВПРОВАДЖЕННЯ ІНТЕРАКТИВНОГО НАВЧАННЯ У ПРОЦЕСІ ВИВЧЕННЯ ДИСЦИПЛІНИ «ОБРАЗОТВОРЧЕ МИСТЕЦТВО З МЕТОДИКОЮ ВИКЛАДАННЯ»

Стаття присвячена актуальним проблемам професійно-педагогічної підготовки майбутнього учителя початкової школи у процесі вивчення навчальної дисципліни «Образотворче мистецтво з методикою викладання» в умовах впровадження інтерактивних технологій: майстер-класів, творчих проєктів, групової та колективної роботи, навчально-педагогічних ігор.

Ключові слова: інтерактивні технології, майстер-клас, творчі проєкти, групова та колективна роботи, навчально-педагогічні ігри.

Стаття посвящена актуальным проблемам профессионально-педагогической подготовки будущего учителя начальной школы в процессе изучения учебной дисциплины "Изобразительное искусство с методикой преподавания" в условиях внедрения интерактивных технологий: мастер-классов, творческих проектов, групповой и коллективной работы, учебно-педагогических игр.

Ключевые слова: интерактивные технологии, мастер-класс, творческие проекты, групповая и коллективная работы, учебно-педагогические игры.

Article is sanctified to the issues of the day of professionally-pedagogical preparation of future teacher of initial school in the process of study of educational discipline the "Fine art with methodology of teaching" in terms in the conditions of introduction of interactive technologies : masterclass, creative projects, group and collective work, educational-pedagogical games.

Key words: interactive technologies, masterclass, creative projects, group and collective works, educational-pedagogical games.

Зростання вимог до професійної підготовки педагогічних кадрів у галузі початкової освіти, а також до вищої освіти вимагає пошуку інноваційних технологій з метою оновлення теоретичного і методичного забезпечення навчальної діяльності студентів. У цьому контексті результативними є інтерактивні технології, спрямовані на створення суб'єктно-суб'єктних стосунків між викладачами і студентами, залучення їх до активної взаємодії, встановлення атмосфери взаємоповаги, довіри та відповідальності.

Термін «інтерактивний» (з англійської *inter* - взаємний, *акт* - діяти) означає «здатний до взаємних дій, діалогу». Інтерактивне навчання - це спеціальна форма організації пізнавальної діяльності студентів, яка має на меті створення комфортних умов навчання, за яких кожний відчуває свою успішність, інтелектуальну спроможність. Це співнавчання, взаємонавчання, де і студент, і викладач є рівноправними, рівнозначними суб'єктами навчально-виховного процесу [3, с.7].

Мета публікації полягає у розкритті специфіки інтерактивного навчання у процесі професійної підготовки майбутніх педагогів початкової школи у галузі мистецької освіти, висвітленні особливостей його упровадження в курсі «Образотворче мистецтво з методикою викладання».

Проблема застосування інтерактивних технологій у навчальному процесі була в центрі уваги таких дослідників, як О. Єльнікова, Г. Коберник, О. Коберник, О. Комар, Т. Кравченко, М. Крайня, Г. Кривчикова, В. Мельник, Л. Пироженко, Н. Побірченко, О. Пометун, які обґрунтовують доцільність застосування інтерактиву для посилення ефективності процесу навчання.

Теоретичні аспекти, пов'язані з визначенням сутності інтерактивних методів, їх класифікації, визначенням найбільш поширених і придатних їх видів для розв'язання навчальних завдань набули висвітлення у працях

російських (О. Коротаєва, Г. Мітіна, Г. Самохіна, С. Стилік, Н. Суворова, Г. Шевченко) та українських (А. Мартинець, М. Скрипник, Л. Пироженко, О. Пометун) учених.

Мета підготовки фахівців за спеціальністю «початкова освіта» до забезпечення мистецької освіти учнів початкової школи полягає в формуванні готовності майбутніх фахівців до здійснення процесу художньо-естетичного виховання молодших школярів, формуванні особистісних і суспільно значущих світоглядних якостей майбутніх учителів початкової школи, індивідуального визначення в світі мистецьких цінностей, а також активізації процесів професійного вдосконалення на шляху мистецької самореалізації, саморозвитку та самовдосконалення особистості.

Реалізація зазначеної мети передбачає виконання комплексу завдань:

- формування цілісної системи художньо-педагогічних знань;
- формування ціннісних орієнтацій, художньо-педагогічних умінь та навичок, професійної самосвідомості, яка базуватиметься на основі опанування досвіду художньо-творчої діяльності майбутніх учителів, орієнтованої на забезпечення продуктивного входження в соціокультурну та освітню практику;
- відкритості до художньо-педагогічних інновацій;
- формування досвіду культуротворчої діяльності;
- засвоєння суб'єктної природи культурних процесів як інструменту гуманізації стратегій професійної діяльності.

«Образотворче мистецтво з методикою викладання» як навчальна дисципліна має на меті формування основ професійно-педагогічної свідомості вчителя початкових класів, шляхом ознайомлення студентів педагогічних факультетів з основами образотворчої грамоти, з найефективнішими формами організації навчального процесу, найдоцільнішими методами і прийо-

мами навчання молодших школярів на сучасному етапі розвитку початкової школи і науки про дитячу художню творчість.

Навчальний курс «Образотворче мистецтво з методикою викладання», який апробовано нами в системі підготовки вчителів початкових класів на педагогічному факультеті Міжнародного економіко-гуманітарного університету імені академіка Степана Дем'янчука у процесі аудиторної (читання лекцій, проведення лабораторно-практичного курсу), позааудиторної (гурток з методики образотворчого мистецтва) підготовки, науково-дослідницької роботи, дистанційного навчання, спрямований на засвоєння прийомів мистецької підготовки майбутніх педагогів початкової школи.

В основу збудованої нами методичної системи викладання навчального курсу «Образотворче мистецтво з методикою викладання» покладено взаємозв'язок мети і завдань підготовки вчителя початкової школи до забезпечення основ мистецької освіти молодших школярів, її принципів, змісту, інноваційних технологій: методів, прийомів і форм організації навчально-виховного процесу (тренінги, майстер-класи, метод проєктів, мультимедіа технології, проблемні групи, творчі майстерні, світлиці передового педагогічного досвіду, центри, мистецькі галереї, науковий гурток «Актуальні проблеми мистецької освіти», конференції, семінари, круглі столи, олімпіади, фестивалі художньо-педагогічної майстерності).

Майстер-клас - (від англійського masterclass: master - кращий в будь-якій галузі class - заняття, урок). Майстер-клас - сучасна форма проведення навчального тренінгу-семінару для відпрацювання практичних навичок за різними методиками і технологіями з метою підвищення професійного рівня і обміну передовим досвідом учасників, розширення кругозору і прилучення до новітніх галузей знання.

Технологія педагогічного спілкування - фасилітована дискусія, яка полягає в колективному обговоренні проблеми за допомогою спрямованих запитань. Дана методика спрямована на розвиток в майбутніх учителів початкової школи умінь пильно спостерігати, розмірковувати над змістом художніх творів, розуміти багатозначність образів мистецтва, їх здатність пробуджувати різні думки.

Вербалізація змісту художніх творів - сучасний метод педагогіки мистецтва. Цей метод зорієнтовано на досягнення глибшого розуміння студентом внутрішньої сутності художніх образів, характеристики їх смислового наповнення. Залучаючи майбутніх учителів до словесного коментування образного змісту художніх творів, викладач активізує мистецьку увагу, стимулює багаторазове сприймання образу, дозволяє глибше усвідомлювати зміст твору в цілому та в деталях.

Художнє ілюстрування словесних пояснень - це метод, який полягає у демонстрації художніх творів з метою пояснення, підтвердження, аргументації завдяки мистецьким прикладам певних теоретичних понять, словесно вираженої думки. Ілюстрування ґрунтується на засадах художньо-педагогічної демонстрації і передбачає досконалий показ, який відповідає естетичним критеріям. Високохудожній репродукції, ілюстрації, мистецькі твори - супутники методу ілюстрування.

Демонстрація етапності виконання художніх творів - ефективний метод мистецького навчання, сутність якого полягає у наданні зразка художнього результату для вдосконалення технічних художніх навичок студентів з кольорознавства, композиції, рисунка, декоративно-прикладної творчості, ліплення, педагогічного малюнка. На уроках образотворчого мистецтва, вчитель демонструє як потрібно працювати з художніми матеріалами, як будувати композицію майбутнього художнього твору.

Навчально-педагогічні ігри, які проєктують певні педагогічні ситуації, спрямовані на формування професійних навичок майбутніх учителів початкових класів планувати і організовувати роботу на уроці образотворчого мистецтва; підбирати і реалізовувати методи і прийоми роботи, доцільні на певному етапі уроку.

Метод арт-терапії є складовою суспільної та терапевтичної технології. Вони виконують функцію піднесення творця, зняття психічних бар'єрів у навчанні. Елементами арт-терапії є функціональна музика, функціональний колір, живопис, ліплення.

Робота в малих групах і парах дозволяє студентам набути навичок, які необхідні для творчого спілкування та співпраці. Вона стимулює виконання спільного завдання командою. Художньо-творчі ідеї, котрі виробляються в групі, допомагають учасникам бути корисними одне одному. Викладач об'єднує студентів у малі групи, розподіляє завдання між групами, визначає час для виконання роботи та заслуховує презентації груп після виконання роботи.

Імпровізаційний метод – практичний метод мистецького навчання, що використовується для спонукання студента до творчої діяльності, активізації творчих здібностей. Імпровізація виступає як спроба передати мистецькими засобами власні відчуття і переживання, знайти форму художнього втілення. Імпровізація – творчість без попередньої підготовки, непередбачуваний розвиток творчого задуму.

Впровадження медіатехнологій: програмних педагогічних засобів навчання – серії уроків «Образотворчого мистецтва» за програмою 1-4 класів. Мультимедійні засоби навчання відкривають нові технологічні можливості для педагогіки образотворення, унікальні можливості поліхудожнього виховання школярів, мають переваги порівняно з традиційним навчанням, допомагають поєднувати візуальні,

музичні, театральні й інші види мистецтва. Кожен урок ППЗ розкриває конкретну тему згідно навчальної програми та містить засоби для пояснення необхідної теми: малюнки, світлини, текст, анімації, аудіо та відеофрагменти, зразкове виконання практичних робіт, правила роботи з різними матеріалами, особливості роботи в тій чи іншій техніці тощо.

Наведемо приклад побудови лабораторного заняття **на тему:** «Зміст і методика формування образотворчих знань, умінь та уявлень учнів 1-4 класів з навчальної проблеми «колір».

Пізнавальні компетентності:

- формувати у студентів теоретичні знання у галузі кольорознавства;
- розкрити поняття про живопис, його художні техніки;
- розвивати кольорочутливість ока, вміння давати емоційно-естетичну оцінку колориту творів живопису.

Практичні компетентності:

- вчити використовувати методи і прийоми роботи з різними художніми матеріалами і приладами на уроці образотворчого мистецтва з опанування кольору в 1-4 класах;
- формувати естетичний смак та виховувати охайність у виконанні творчої роботи;
- формувати вміння активної взаємодії та співпраці, роботи командою при виконанні навчально-педагогічних та творчих практичних завдань.

Методичні компетентності:

- формувати знання змісту програми «Образотворче мистецтво» для 1-4 класів з метою подальшого формування предметних компетентностей молодших школярів у галузі мистецької освіти майбутніми вчителями початкової школи;
- формувати вміння використовувати педагогічний досвід передових вчителів з викладання проблематики кольорознавства на уроках образотворчого мистецтва у 1-4 класах;
- відпрацьовувати методи і прийоми роботи на уроці образотворчого

мистецтва з навчальної проблеми «колір»;

- впроваджувати інтерактивні методи формування фахових компетентностей майбутніх учителів початкової школи та мультимедійні засоби навчання.

ХІД ЛАБОРАТОРНОГО ЗАНЯТТЯ

I ЕТАП - ПІДГОТОВЧО-ОРГАНІЗАЦІЙНА ЧАСТИНА (5 хв.)

1. Привітання та підготовка студентів до навчальної діяльності, перевірка їхньої присутності на лабораторному занятті. Створення ділової атмосфери та психологічної готовності студентів до спілкування, навчання і творчості.
2. Доцільна організація робочого місця, призначення чергових або «лаборантів», які готують усі необхідні художні матеріали і приладдя.
3. Мотивація навчальної діяльності. Проведення проблемної бесіди на тему: «Роль кольору у житті людини і мистецтві».
4. Повідомлення теми, мети і завдань лабораторного заняття.

II ЕТАП - ОСНОВНА ЧАСТИНА (1 год. 20 хв.)

1. Аналіз та колективне обговорення програмового систематизованого змісту образотворчих знань, умінь і уявлень учнів 1-4 класів з навчальної проблеми «Колір».

1.1 Демонстрація та обговорення таблиць «Систематизований обсяг» образотворчих знань, умінь і уявлень учнів 1-4 класів з навчальної проблеми «Колір», проєктованих на мультимедійному екрані.

1.2 Оцінка в балах за участь у колективному обговоренні.

2. Представлення індивідуального дослідницького завдання з вивчення методичного досвіду

вчителя образотворчого мистецтва гуманітарної гімназії міста Рівне Одарчук Оксани Миколаївни.

2.1 Презентація з елементами евристичної бесіди на тему: «Живопис і кольорознавство».

2.2 Оцінка презентації на предмет якості висвітлення ключових понять опанованої теми.

2.3 Оцінка в балах за індивідуальне дослідне завдання та участь у колективному обговоренні.

3. «Мозковий штурм» - перевірка якості засвоєного матеріалу.

3.1 Виконання тестових завдань на картках.

3.2 Самоперевірка правильності відповідей за допомогою ключів до тестів та отримання балів за виконане завдання.

4. Навчально-педагогічна гра інтерактивного характеру «У майстерні художника-живописця».

4.1 Систематизація художніх технік живопису. Обґрунтування вибору живописних матеріалів і приладь живописного характеру.

4.2 Отримання завдань у конвертах з метою відпрацювання методичного прийому педагогічного малюнку на етюднику та в альбомах за допомогою різних живописних вправ у техніках гуаші, акварелі, пастелі.

4.3 Оцінка в балах за участь у навчально-педагогічній грі.

5. Фасилітована бесіда за змістом живописних творів вітчизняних та зарубіжних художників з використанням прийому полієкрану.

5.1 Організація роботи у парах: отримання завдань на картках (репродукції картин для сприймання та аналізу).

5.2 Розробка запитань для фасилітованої бесіди за змістом живописних творів про особливості колористичного багатства.

5.3 Проведення фасилітованої бесіди з використанням мультимедійного пристрою.

5.4 Оцінка в балах за участь у фасилітації.

6. Творча робота у групах над виконанням проекту вітражу. Арт-терапія кольором та музикою.

6.1 Повідомлення про вітраж – різновид живописного мистецтва.

6.2 Розробка технологічних етапів виконання проекту вітражу.

6.3 Виконання творчого завдання у групах, імпровізування з кольором.

6.4 Організація виставки, оцінювання готових проектів вітражів.

ІІІ ЕТАП – ЗАКЛЮЧНА ЧАСТИНА (5 хв.)

1. Підведення підсумків лабораторного заняття.

1.1 Момент рефлексії, відображення прагнень і сподівань студентів у здобутих професійно

орієнтованих знаннях і вміннях.

1.2 Підведення підсумків та завдання на наступне лабораторне заняття.

Інтерактивні форми і методи навчання, на відміну від традиційних, більш ефективні у засвоєнні навчального матеріалу, – спонукають студентів до творчої роботи та формують особисту позицію щодо сприйняття змісту навчання. Використання інтерактивних технологій навчання допоможе викладачеві змінити звичну для студента ситуацію навчання, характер діяльності і змусить його від пасивного спостерігача стати активним учасником навчального процесу. Перебуваючи у інтерактивному просторі, студент змушений самостійно мислити, сумніватися, розв'язувати певні завдання і проблеми. Перспективу подальших досліджень вбачаємо у практичній реалізації інтерактивних технологій навчання у різних формах навчальної діяльності студентів у процесі вивчення художньо-педагогічних дисциплін.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ:

1. *Інтерактивні технології навчання: теорія, практика, досвід: метод. посіб. / авт.-уклад.: О.Пометун, Л.Пироженко. -М. : АПН, 2002- 136 с.*
2. *Кларин М. Б. Инновации в мировой педагогике / М.Б. Кларин. - М., 2008. - 180 с.*
3. *Коломієць Н.А. Інтерактивні технології в особистісно - зорієнтованій освіті /Н. А. Коломієць //Відкритий урок: розробки, технології, досвід. - 2006. - №9. - С.6-8.*
4. *Орлов В.Ф. Мистецтво і педагогічні технології /В.Ф. Орлов //Мистецтво та освіта. - 2001. - №1. С.11-12.*
5. *Рудницька О.П. Педагогіка: загальна та мистецька. Навчальний посібник /О.П.Рудницька. -Тернопіль: Навчальна книга –Богдан, 2005. -360 с.*